

๗๗

KT

11.5

๒๔๕๑๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทัศนคติต่อกระบวนการและปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในประเทศไทย จำนวน 1,479 คน จากแบบสอบถามที่ส่งออกไป จำนวน 1,800 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.16 ซึ่งผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

- 4.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
- 4.2 ทัศนคติต่อกระบวนการพยาบาล
- 4.3 ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล
- 4.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติต่อกระบวนการพยาบาลระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับประชากร
- 4.5 การอภิปรายผล

4.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของหลักสูตร อายุอยู่ในช่วง 19-32 ปี ส่วนใหญ่อายุ 21 ปี และ 22 ปี ร้อยละ 30 และ 44.5 ตามลำดับ สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่เป็นวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และมหาวิทยาลัยของรัฐบาล ร้อยละ 27.2 และ 33.5 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
19	2	0.1
20	84	5.7
21	443	30.0
22	658	44.5
23	204	13.8
24	41	2.8
25	19	1.3
26	10	0.7
27	2	0.1
28	3	0.2
29	1	0.1
30	6	0.4
31	5	0.3
32	1	0.1
รวม	1,479	100.0

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
วิทยาลัยพยาบาลในสังกัด		
- สภากาชาดไทย	98	6.6
- กระทรวงสาธารณสุข	402	27.2
- กรุงเทพมหานคร (วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์)	143	9.7
- กองทัพบก	67	4.5
- กองทัพเรือ	53	3.6
- กรมตำรวจ	61	4.1
มหาวิทยาลัย		
- รัฐบาล	496	33.5
วิทยาลัย/มหาวิทยาลัยสังกัดเอกชน	159	10.8

4.2 ทักษะคิดต่อกระบวนการพยาบาล

4.2.1 ทักษะคิดต่อกระบวนการพยาบาล พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนของทักษะคิดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีค่าเฉลี่ย 3.55 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44

4.2.2 ทักษะคิดต่อกระบวนการพยาบาลจำแนกตามขั้นตอนของกระบวนการพยาบาลและทักษะคิดต่อกระบวนการพยาบาลโดยภาพรวม ดังนี้

4.2.2.1 การประเมินผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.18 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65

4.2.2.2 การวินิจฉัยการพยาบาล มีค่าเฉลี่ย 3.45 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57

4.2.2.3 การวางแผนการพยาบาล มีค่าเฉลี่ย 3.54 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55

4.2.2.4 การปฏิบัติการพยาบาล มีค่าเฉลี่ย 4.23 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70

4.2.2.5 การประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 3.92 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.79

4.2.2.6 ทักษะติดต่อกระบวนการพยาบาลโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.62 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54

4.2.3 ทักษะติดต่อกระบวนการพยาบาลเป็นรายข้อ

4.2.3.1 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 2.5 มี 3 ข้อ ได้แก่

ข้อ 1. ขั้นตอนที่ 1 ของกระบวนการพยาบาล (การประเมินผู้รับบริการ) เป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติได้ยากลำบากที่สุด เพราะต้องอาศัยความรู้และทักษะหลายด้าน เช่น การสร้างสัมพันธภาพ การประเมินทางด้านร่างกาย จิตใจ ($\bar{X} = 2.31$, $SD = 0.93$)

ข้อ 4. ขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการพยาบาล (การวินิจฉัยการพยาบาล) เป็นขั้นตอนที่ทำความเข้าใจยากที่สุด ($\bar{X} = 2.46$, $SD = 0.98$)

ข้อ 11. แผนการพยาบาลค่อนข้างยาวและไม่กระชับรัดกุมเท่าที่ควร เนื่องจากมีกิจกรรมการพยาบาลบางส่วนที่เหมือนกันแม้ว่าข้อวินิจฉัยการพยาบาลจะแตกต่างกันก็ตาม ทำให้เขียนกิจกรรมการพยาบาลซ้ำกัน ($\bar{X} = 2.37$, $SD = 0.96$)

ที่เหลือมี ค่าเฉลี่ยมากกว่า 2.5 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ทักษะคิดต่อกระบวนการพยาบาลจำแนกตามขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล และ
ทักษะคิดต่อกระบวนการพยาบาลโดยภาพรวม

ทักษะคิด	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD.
การประเมินผู้รับบริการ		
1. ขั้นตอนที่ 1 ของกระบวนการ พยาบาล (การประเมินผู้รับ บริการ) เป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติได้ ยากลำบากที่สุด เพราะต้อง อาศัยความรู้และทักษะหลายด้าน เช่น การสร้างสัมพันธภาพ การ ประเมินทางด้านร่างกาย จิตใจ	2.31	0.93
2. การประเมินผู้รับบริการเป็นเรื่อง น่าเบื่อเพราะแบบฟอร์มการประ- เมินมีรายละเอียดที่ต้องประเมิน มากเกินไปจนจำเป็น ทำให้ใช้ เวลามากในการประเมิน	3.35	1.05
3. แบบฟอร์มในการประเมินผู้รับบริการ แม้ว่าจะมีรายละเอียดมาก ก็ไม่ถึง ว่าทำให้เสียเวลา เพราะในการเรียน ต้องปฏิบัติให้ครอบคลุม และสมบูรณ์ที่ สุด	3.89	0.87
รวม	3.18	0.65

ตารางที่ 3 ทศนคติต่อกระบวนการพยาบาลจำแนกตามขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล และ
ทศนคติต่อกระบวนการพยาบาลโดยภาพรวม (ต่อ)

ทศนคติ	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD.
การวินิจฉัยการพยาบาล		
4. ขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการพยาบาล (การวินิจฉัยการพยาบาล) เป็นขั้นตอน ที่ทำความเข้าใจยากที่สุด	2.46	0.98
5. การวินิจฉัยการพยาบาลทำให้มองเห็น ปัญหาของผู้รับบริการได้ชัดเจนมาก เนื่องจากมีข้อมูลสนับสนุนตรงกับปัญหา ของผู้รับบริการ	4.32	0.66
6. การวินิจฉัยการพยาบาลทำให้ได้ฝึกคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	4.43	0.65
7. การเขียนข้อวินิจฉัยการพยาบาล ใช้ ภาษาที่ยุ่งยากทำความเข้าใจได้ลำบาก	2.92	1.06
8. มีความสับสนเวลาเขียนข้อวินิจฉัยการ พยาบาล เพราะไม่มีหลักเกณฑ์ในการ เขียนที่แน่นอน	2.79	1.12
9. การเขียนข้อวินิจฉัยการพยาบาล ไม่ สามารถสื่อภาษาให้บุคคลในวิชาชีพ เดียวกันคือพยาบาล และวิชาชีพอื่นใน ทีมสุขภาพให้เป็นที่เข้าใจได้	3.75	1.07
รวม	3.45	0.57

ตารางที่ 3 ทักษะติดต่อกระบวนการพยาบาลจำแนกตามขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล และ
ทักษะติดต่อกระบวนการพยาบาลโดยภาพรวม (ต่อ)

ทักษะ	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD.
การวางแผนการพยาบาล		
10. ขั้นตอนที่ 3 ของกระบวนการพยาบาล (การวางแผนการพยาบาล) เป็นขั้นตอนที่ทำให้เสียเวลาในการเขียนมาก	3.32	1.08
11. แผนการพยาบาลค่อนข้างยาว และไม่กระชับรัดกุมเท่าที่ควร เนื่องจากมีกิจกรรมการพยาบาลบางส่วนที่เหมือนกัน แม้ว่าข้อวินิจฉัยการพยาบาล จะแตกต่างกันก็ตาม ทำให้เขียนกิจกรรมการพยาบาลซ้ำกัน	2.37	0.96
12. การเขียนแผนการพยาบาลช่วยในการให้การพยาบาลผู้รับบริการเป็นอย่างดีมาก เพราะแผนการพยาบาลจะบอกแนวทางในการให้การพยาบาลได้ตรงกับปัญหาของผู้รับบริการ	4.29	0.69
14. การมีแผนการพยาบาลช่วยในการเขียนบันทึกความก้าวหน้าในการพยาบาล (Nurses' note) ให้ครอบคลุมทุกปัญหา	4.17	0.74
รวม	3.54	0.55

ตารางที่ 3 ทศนคติต่อกระบวนการพยาบาลจำแนกตามขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล และ
ทศนคติต่อกระบวนการพยาบาลโดยภาพรวม (ต่อ)

ทศนคติ	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD.
การปฏิบัติการพยาบาล		
13. การให้การพยาบาลผู้รับบริการตาม แผนการพยาบาล (ขั้นตอนที่ 4 ของ กระบวนการพยาบาล) ทำให้สามารถ ให้การพยาบาลได้อย่างถูกต้องและ ครอบคลุม	4.23	0.70
การประเมินผลการพยาบาล		
15. การประเมินผลการพยาบาล (ขั้นตอน ที่ 5 ของกระบวนการพยาบาล) สามารถทำได้ง่าย เพราะได้ประเมิน ผลตามเกณฑ์การประเมินผลที่ระบุไว้ ในแผนการพยาบาล	3.92	0.79
ทศนคติต่อกระบวนการพยาบาลโดยภาพรวม		
16. กระบวนการพยาบาลเป็นสิ่งจำเป็น ในการพัฒนาและเพิ่มระดับมาตรฐานของ วิชาชีพการพยาบาล	4.44	0.70
17. กระบวนการพยาบาลเป็นเครื่องมือใน การทำงานของพยาบาลที่สามารถนำ ไปปฏิบัติได้จริง	4.31	0.77
18. กระบวนการพยาบาลเป็นกระบวนการ ที่มีความสลับซับซ้อนและมีขั้นตอนมาก เกินไป	3.11	0.99

ตารางที่ 3 ทศนคติต่อกระบวนการพยาบาลจำแนกตามขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล และ
ทศนคติต่อกระบวนการพยาบาลโดยภาพรวม (ต่อ)

ทศนคติ	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD.
19. ไม่จำเป็นต้องใช้กระบวนการพยาบาล ก็สามารถให้บริการแก่ผู้รับบริการได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	3.74	0.91
20. กระบวนการพยาบาลช่วยให้การบริการ พยาบาลเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประ- สิทธิภาพ	4.27	0.66
21. กระบวนการพยาบาลทำให้เสียเวลาใน การปฏิบัติงาน เพราะมีรายละเอียดที่ ต้องเขียนมากเกือบทุกขั้นตอน	3.31	0.97
22. กระบวนการพยาบาลเป็นเครื่องมือที่ จำเป็นในการปฏิบัติการพยาบาลซึ่งจะ ขาดไม่ได้	4.40	0.76
23. การนำกระบวนการพยาบาลมาใช้ใน การให้การพยาบาลเป็นการสร้างความ ยุ่งยากและเพิ่มความเบื้อหนายในการ ทำงาน	3.54	0.91
24. ไม่สามารถใช้กระบวนการพยาบาลใน สถานการณ์จริงได้ เพราะมีปัญหาและ อุปสรรคหลายด้าน	3.18	0.97
25. กระบวนการพยาบาลเน้นการเขียน มากกว่าการปฏิบัติ	3.18	1.13

ตารางที่ 3 ทักษะคิดต่อกระบวนการพยาบาลจำแนกตามขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล และ
ทักษะคิดต่อกระบวนการพยาบาลโดยภาพรวม (ต่อ)

ทักษะคิด	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD.
26.สามารถใช้กระบวนการพยาบาลใน การทำงานได้โดยไม่จำเป็นต้องเขียน เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้	2.64	1.14
รวม	3.62	0.54
รวมทั้งหมด	3.55	0.44

4.3 ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล

4.3.1 ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนปัญหา
อุปสรรคของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าเฉลี่ย 2.93 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58

4.3.2 ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล จำแนกตามกลุ่มของปัญหาอุปสรรค

4.3.2.1 การขาดความรู้ความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ย 2.95 และค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน 0.66

4.3.2.2 การขาดทักษะและความสามารถในการปฏิบัติกระบวนการพยาบาล
มีค่าเฉลี่ย 2.91 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66

4.3.2.3 กระบวนการใช้กระบวนการพยาบาล มีค่าเฉลี่ย 3.09 และค่า
เบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70

4.3.2.4 แหล่งสนับสนุนการใช้กระบวนการพยาบาล มีค่าเฉลี่ย 2.98 และ
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83

4.3.2.5 การเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 2.97 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

0.90

4.3.2.6 ทศนคติ มีค่าเฉลี่ย 2.38 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01

4.3.3 ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลเป็นรายข้อ

4.3.3.1 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 2.66 มี 17 ข้อ ได้แก่

การขาดความรู้และความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับ

ข้อ 1.1 การประเมินผู้รับบริการ ($\bar{X} = 2.99$, $SD = 0.85$)

ข้อ 1.2 การวินิจฉัยการพยาบาล ($\bar{X} = 3.23$, $SD = 0.92$)

ข้อ 1.3 การวางแผนการพยาบาล ($\bar{X} = 2.84$, $SD = 0.85$)

ข้อ 7. ไม่เข้าใจความเป็นมาของแบบฟอร์มประเมินปัญหาผู้รับ-
บริการว่าสร้างหรือ พัฒนามาจากกรอบทฤษฎีอะไร
($\bar{X} = 2.97$, $SD = 1.02$)

ข้อ 14. อ่านตำราภาษาอังกฤษไม่เข้าใจ ทำให้มีข้อจำกัดใน
การใช้กระบวนการพยาบาล ($\bar{X} = 3.61$, $SD = 1.01$)

การขาดทักษะและความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล

ข้อ 2. ยังขาดทักษะในการประเมินปัญหาผู้รับบริการเช่น ขาด
ทักษะในการตรวจร่างกาย, ขาดทักษะในการประเมิน
ด้านจิตสังคม ($\bar{X} = 3.11$, $SD = 0.88$)

ข้อ 10. ใช้เวลามากในการเขียนแผนการพยาบาลก่อนขึ้นฝึก
ปฏิบัติงานทำให้อ่อนดึก มีผลให้เมื่อขึ้นฝึกปฏิบัติงานมี
สภาพร่างกายไม่พร้อม เช่น เหนื่อย อ่อนเพลีย
วิงเวียน ฯลฯ ($\bar{X} = 3.68$, $SD = 1.06$)

กระบวนการใช้กระบวนการพยาบาล

ข้อ 5. แบบฟอร์มในการประเมินปัญหาของผู้รับบริการมีหลาย
แบบฟอร์ม (หมายความว่าแต่ละวิชาของวิชาปฏิบัติการ
พยาบาลใช้แบบฟอร์มประเมินปัญหาที่แตกต่างกัน ทำให้
เมื่อเปลี่ยนวิชาใหม่ก็ใช้แบบฟอร์มใหม่นั้นเอง) ทำให้
ต้องใช้เวลาทำความเข้าใจในแต่ละแบบฟอร์มนั้น ๆ
($\bar{X} = 2.94$, $SD = 1.03$)

- ข้อ 6. แบบฟอร์มการประเมินปัญหาผู้รับบริการมีรายละเอียดที่ต้องประเมินมาก (จำนวนข้อมาก ทำให้แบบฟอร์มยาว มีหลายหน้า) ทำให้ใช้เวลามากในการประเมิน ($\bar{X} = 3.15$, $SD = 0.93$)
- ข้อ 9. ระยะเวลาที่ใช้ประเมินผู้รับบริการก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน มีไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 2.87$, $SD = 0.96$)
- ข้อ 11. งานที่ได้รับมอบหมายขณะฝึกปฏิบัติงานหอบผู้ช่วยมีมากเกินไปทำให้ไม่มีเวลาที่จะนำแผนการพยาบาลไปปฏิบัติกับผู้รับบริการที่รับมอบหมายอย่างจริงจัง ($\bar{X} = 3.20$, $SD = 1.01$)
- ข้อ 17. ระยะเวลาที่ให้การดูแลผู้รับบริการเป็นช่วงสั้น และไม่ต่อเนื่องทำให้ไม่สามารถนำกิจกรรมการพยาบาลส่วนใหญ่ที่ระบุไว้ในแผนการพยาบาลไปปฏิบัติกับผู้รับบริการได้ทั้งหมดตลอดจนยังมองไม่เห็นผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ ($\bar{X} = 3.30$, $SD = 1.00$)

แหล่งสนับสนุนการใช้กระบวนการพยาบาล

- ข้อ 12. สถานที่ฝึกปฏิบัติงานไม่ได้ใช้กระบวนการพยาบาลทำให้ขาดการสนับสนุนด้านข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับบริการ ($\bar{X} = 2.83$, $SD = 1.03$)
- ข้อ 13. ตำราภาษาไทยที่จะนำมาใช้เขียนแผนการพยาบาลมีไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.19$, $SD = 1.07$)
- ข้อ 16. ผู้ร่วมงาน (พยาบาลวิชาชีพ) บนหอผู้ป่วย ยังขาดความรู้อย่างเพียงพอเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล ทำให้มีข้อจำกัดในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักศึกษา ($\bar{X} = 2.91$, $SD = 1.02$)

การเรียนการสอน

- ข้อ 15. การเรียนการสอนภาคทฤษฎีในวิชาการพยาบาลต่าง ๆ ไม่ได้สอนโดยใช้กระบวนการพยาบาล ทำให้มีปัญหใน

การนำไปใช้กับผู้รับบริการ ($\bar{X}$ = 2.73, SD = 1.01)

- ข้อ 18. มีความเข้าใจไม่ตรงกันเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล
ระหว่างอาจารย์ผู้สอนแต่ละคนทำให้นักศึกษารู้สึกสับสน
($\bar{X}$ = 3.21, SD = 1.11)

4.3.3.2 ข้อที่มีค่าเฉลี่ย 1.34-2.66 มี 6 ข้อ ได้แก่

การขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับ

- ข้อ 1.4 การปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X}$ = 2.61, SD = 0.84)

- ข้อ 1.5 การประเมินผล ($\bar{X}$ = 2.46, SD = 0.87)

- ข้อ 8. ไม่ทราบวิธีการใช้แบบฟอร์มประเมินคุณภาพผู้รับบริการ
($\bar{X}$ = 2.40, SD = 0.93)

การขาดทักษะและความสามารถในการปฏิบัติกระบวนการพยาบาล

- ข้อ 3. ไม่สามารถเขียนข้อวินิจฉัยการพยาบาล ($\bar{X}$ = 2.58,
SD = 0.93)

- ข้อ 4. ไม่สามารถเขียนเป้าหมายประสงค์และเกณฑ์การประเมินได้
($\bar{X}$ = 2.30, SD = 0.86)

ทัศนคติ

- ข้อ 19. ยังมองไม่เห็นความสำคัญ ข้อดีหรือประโยชน์ที่แท้จริง
ของกระบวนการพยาบาลที่มีต่อวิชาชีพการพยาบาล
($\bar{X}$ = 2.38, SD = 1.01)

4.3.3.3 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 1.33 ไม่มี

ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลจำแนกตามกลุ่มของปัญหาอุปสรรค

ปัญหาอุปสรรค	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD
การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ		
กระบวนการพยาบาล		
1. ยังขาดความรู้และความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับ		
1.1 การประเมินผู้รับบริการ	2.99	0.85
1.2 การวินิจฉัยการพยาบาล	3.23	0.92
1.3 การวางแผนการพยาบาล	2.84	0.85
1.4 การปฏิบัติการพยาบาล	2.61	0.84
1.5 การประเมินผล	2.46	0.87
7. ไม่เข้าใจความเป็นมาของแบบฟอร์มประเมินปัญหาผู้รับบริการว่าสร้างหรือพัฒนามาจากกรอบทฤษฎีอะไร	2.97	1.02
8. ไม่ทราบวิธีการใช้แบบฟอร์มประเมินปัญหาผู้รับบริการ	2.40	0.93
14. อ่านตำราภาษาอังกฤษไม่เข้าใจ ทำให้ข้อจำกัดในการใช้กระบวนการพยาบาล	3.61	1.01
รวม	2.95	0.66

ตารางที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลจำแนกตามกลุ่มของปัญหาอุปสรรค (ต่อ)

ปัญหาอุปสรรค	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD
การขาดทักษะและความสามารถในการปฏิบัติกระบวนการพยาบาล		
2. ยังขาดทักษะในการประเมินปัญหาผู้รับบริการ เช่น ขาดทักษะในการตรวจร่างกาย, ขาดทักษะในการประเมินด้านจิตสังคม	3.11	0.88
3. ไม่สามารถเขียนข้อวินิจฉัยการพยาบาลได้	2.58	0.93
4. ไม่สามารถเขียนเป้าหมายประสงค์และเกณฑ์การประเมินได้	2.30	0.86
10. ใช้เวลามากในการเขียนแผนการพยาบาลก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน ทำให้นอนดึก มีผลให้เมื่อขึ้นฝึกปฏิบัติงานมีสภาพร่างกายไม่พร้อม เช่น เหนื่อย อ่อนเพลีย วิงเวียน ฯลฯ	3.68	1.06
รวม	2.91	0.66

ตารางที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลจำแนกตามกลุ่มของปัญหาอุปสรรค (ต่อ)

ปัญหาอุปสรรค	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD
กระบวนการใช้กระบวนการพยาบาล		
5. แบบฟอร์มในการประเมินปัญหาของผู้รับบริการมีหลายแบบฟอร์ม (หมายความว่าแต่ละวิชาของวิชาปฏิบัติการพยาบาลใช้แบบฟอร์มประเมินปัญหาที่แตกต่างกัน ทำให้เมื่อเปลี่ยนวิชาใหม่ก็ใช้แบบฟอร์มใหม่นั้นเอง) ทำให้ต้องใช้เวลาทำความเข้าใจในแต่ละแบบฟอร์มนั้น ๆ	2.94	1.03
6. แบบฟอร์มการประเมินปัญหาผู้รับบริการมีรายละเอียดที่ต้องประเมินมาก (จำนวนข้อมาก ทำให้แบบฟอร์มยาว มีหลายหน้า) ทำให้ใช้เวลามากในการประเมิน	3.15	0.93
9. ระยะเวลาที่ใช้ประเมินผู้รับบริการก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอ	2.87	0.96
11. งานที่ได้รับมอบหมายขณะฝึกปฏิบัติงานหอบผู้ช่วยมีมากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาที่จะนำแผนการพยาบาลไปปฏิบัติกับผู้รับบริการที่รับมอบหมายอย่างจริงจัง	3.20	1.01

ตารางที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลจำแนกตามกลุ่มของปัญหาอุปสรรค (ต่อ)

ปัญหาอุปสรรค	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD
17. ระยะเวลาที่ให้การดูแลผู้รับบริการ เป็นช่วงสั้น และไม่ต่อเนื่องทำให้ ไม่สามารถนำกิจกรรมการพยาบาลส่วน ใหญ่ที่ระบุไว้ในแผนการพยาบาลไปปฏิบัติ กับผู้รับบริการได้ทั้งหมดตลอดจนยังมอง ไม่เห็นผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ	3.30	1.00
รวม	3.09	0.70
แหล่งสนับสนุนการใช้กระบวนการพยาบาล		
12. สถานที่ฝึกปฏิบัติงานไม่ได้ใช้กระบวนการ พยาบาลทำให้ขาดการสนับสนุน ด้านข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับบริการ	2.83	1.03
13. ดำรงภาษาไทยที่จะนำมาใช้เขียน แผนการพยาบาลมีไม่เพียงพอ	3.19	1.07
16. ผู้ร่วมงาน (พยาบาลวิชาชีพ) บนหอ ผู้ป่วย ยังขาดความรู้อย่างเพียงพอ เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล ทำให้ มีข้อจำกัดในการให้คำแนะนำปรึกษา แก่นักศึกษา	2.91	1.02
รวม	2.98	0.83

ตารางที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลจำแนกตามกลุ่มของปัญหาอุปสรรค (ต่อ)

ปัญหาอุปสรรค	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD
การเรียนการสอน		
15. การเรียนการสอนภาคทฤษฎีในวิชา การพยาบาลต่าง ๆ ไม่ได้สอนโดย ใช้กระบวนการพยาบาล ทำให้มี ปัญหาในการนำไปใช้กับผู้รับบริการ	2.73	1.01
18. มีความเข้าใจไม่ตรงกันเกี่ยวกับ กระบวนการพยาบาลระหว่างอาจารย์ ผู้สอนแต่ละคนทำให้นักศึกษารู้สึกลังเล	3.21	1.11
รวม	2.97	0.90
ทัศนคติ		
19. ยังมองไม่เห็นความสำคัญ ข้อดีหรือ ประโยชน์ที่แท้จริงของกระบวนการ พยาบาลที่มีต่อวิชาชีพการพยาบาล	2.38	1.01
20. อื่น ๆ	-	-
รวมทั้งหมด	2.93	0.58

4.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติต่อกระบวนการพยาบาลระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับเกณฑ์เฉลี่ย

เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติต่อกระบวนการพยาบาลของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{X} = 3.55$, $SD = 0.44$) กับเกณฑ์เฉลี่ย (กำหนด $\bar{X} = 2.5$) โดยใช้ t-test พบว่าคะแนนทัศนคติต่อกระบวนการพยาบาลของกลุ่มตัวอย่างมีค่ามากกว่าคะแนนเกณฑ์เฉลี่ย คือ มากกว่า 2.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .001$) รายละเอียดข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติต่อกระบวนการพยาบาลระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับเกณฑ์เฉลี่ย

ทัศนคติ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t-value
กลุ่มตัวอย่าง	3.55	0.44	92.52*
เกณฑ์เฉลี่ย	2.50	-	

* $P < .001$

4.5 การอภิปรายผล

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการพยาบาลในภาพรวม ($\bar{X} = 3.62$, $SD = 0.54$) และเมื่อจำแนกตามขั้นตอนแล้ว นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการพยาบาลในทุกขั้นตอน (การประเมินผู้รับบริการ ; $\bar{X} = 3.18$, $SD = 0.65$; การวินิจฉัยการพยาบาล $\bar{X} = 3.45$; $SD = 0.57$; การวางแผนการพยาบาล ; $\bar{X} = 3.54$; $SD = 0.55$; การปฏิบัติการพยาบาล ; $\bar{X} = 4.23$; $SD = 0.70$; การประเมินผล ; $\bar{X} = 3.92$, $SD = 0.79$) ซึ่งเมื่อนำค่าคะแนนทัศนคติในแต่ละขั้นตอนมารวมกันแล้ว คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติยังมีค่าใกล้เคียงกับคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติโดยภาพรวมอีกด้วย ($\bar{X} = 3.55$, $SD = 0.44$) จึงช่วยสนับสนุนได้ว่านักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการพยาบาล ผลของการศึกษานี้จึงสอดคล้องกับการศึกษาของฮิลด์แมน (Hildman, 1991) ที่ค้นพบว่าโดยทั่วไปแล้ว พยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการพยาบาล โดยพยาบาลจบใหม่ทำงานระหว่าง

0-1 ปี จะเป็นกลุ่มที่มีทัศนคติเชิงบวกสูงที่สุด

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตามรายชื่อในแต่ละขั้นตอนแล้ว จะพบว่า นักศึกษามีทัศนคติเชิงลบต่อกระบวนการพยาบาลในบางกิจกรรมของแต่ละขั้นตอน โดยกิจกรรมที่มีทัศนคติเชิงลบสูงที่สุดคือขั้นตอนที่ 1 เป็นกิจกรรมการประเมินผู้รับบริการ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติได้ยากที่สุด เนื่องจากต้องอาศัยความรู้และทักษะหลายด้าน เช่น การสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับบริการ การประเมินทางด้านร่างกาย จิตใจ ฯลฯ ($\bar{X} = 2.31$, $SD = 0.93$) หัวข้อที่นักศึกษามีทัศนคติเชิงลบรองลงมาคือ ในส่วนที่เกี่ยวกับแผนการพยาบาล ซึ่งค่อนข้างยาวและไม่กระชับรัดกุมเท่าที่ควร เนื่องจากมีกิจกรรมการพยาบาลบางส่วนที่เหมือนกัน แม้ว่าข้อวินิจฉัยการพยาบาลจะแตกต่างกันก็ตาม ทำให้เขียนกิจกรรมการพยาบาลซ้ำกัน ($\bar{X} = 2.37$, $SD = 0.96$) หัวข้อสุดท้ายที่นักศึกษามีทัศนคติเชิงลบคือ ขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการพยาบาลในส่วนการวินิจฉัยการพยาบาล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่นักศึกษาทำความเข้าใจได้ยากที่สุด ($\bar{X} = 2.46$, $SD = 0.98$)

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลพบว่า นักศึกษาประสบปัญหาอุปสรรคมากในการใช้กระบวนการพยาบาลโดยแสดงออกในรูปของคะแนนเฉลี่ย ปัญหาอุปสรรคทั้งหมดมากกว่า 2.66 ($\bar{X} = 2.93$, $SD = 0.58$) และเมื่อจำแนกจัดกลุ่มของปัญหาแล้วพบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มปัญหาสูงกว่า 2.66 เช่นกัน โดยสามารถเรียงลำดับความรุนแรงของปัญหาตามคะแนนเฉลี่ยได้ดังนี้

1. กระบวนการใช้กระบวนการพยาบาล ($\bar{X} = 3.09$, $SD = 0.70$)
2. แหล่งสนับสนุนการใช้กระบวนการพยาบาล ($\bar{X} = 2.98$, $SD = 0.83$)
3. การเรียนการสอน ($\bar{X} = 2.97$, $SD = 0.90$)
4. ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจ ($\bar{X} = 2.95$, $SD = 0.66$)
5. ปัญหาการขาดทักษะและความสามารถในการปฏิบัติกระบวนการพยาบาล ($\bar{X} = 2.91$, $SD = 0.66$)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยปัญหาอุปสรรคอยู่ในช่วงที่แคบมาก จึงอนุมานได้ว่า นักศึกษาเผชิญปัญหาและอุปสรรคมากในทุกกลุ่มของปัญหา หากนำปัญหาอุปสรรคมาจัดกลุ่มใหม่ โดยแยกตามขั้นตอนของกระบวนการพยาบาลและการจัดการเรียนการสอน และนำมาเปรียบเทียบกับทัศนคติเชิงลบที่เกิดขึ้นแล้วมีข้อควรสังเกตและพิจารณาดังนี้

การประเมินผู้รับบริการ นักศึกษาขาดความรู้ตามเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการประเมินผู้รับบริการ ($\bar{X} = 2.99$, $SD = 0.85$) ไม่เข้าใจความเป็นมาของแบบฟอร์มประเมินปัญหาของผู้รับบริการว่าสร้างหรือพัฒนามาจากกรอบทฤษฎีอะไร ($\bar{X} = 2.97$, $SD = 1.02$) แบบฟอร์มในการประเมินมีหลายแบบฟอร์ม ($\bar{X} = 2.94$, $SD = 1.03$) แบบฟอร์มการประเมินปัญหาผู้รับบริการมีรายละเอียดมากทำให้ใช้เวลามากในการประเมิน ($\bar{X} = 3.15$, $SD = 0.93$) และระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินผู้รับบริการก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 2.87$, $SD = 0.96$) นักศึกษายังกล่าวถึงปัญหาการขาดทักษะในการประเมินปัญหาผู้รับบริการอีกด้วย ($\bar{X} = 3.11$, $SD = 0.88$) จึงอาจเป็นไปได้ว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติเชิงลบในขั้นตอนที่ 1 ที่กล่าวไว้ว่ากิจกรรมการประเมินผู้รับบริการเป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติได้ยากที่สุด เนื่องจากต้องอาศัยความรู้และทักษะหลายด้านนั้น เกี่ยวเนื่องจากปัญหาการขาดความรู้และทักษะในส่วนนี้

ในขั้นตอนที่ 2 คือ การวินิจฉัยการพยาบาล ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ การขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการวินิจฉัยทางการพยาบาล ($\bar{X} = 3.23$, $SD = 0.92$) ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับทัศนคติเชิงลบเกี่ยวกับข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่นักศึกษากล่าวไว้ว่า ทำความเข้าใจได้ยากที่สุด จึงอาจเป็นไปได้ว่าปัจจัยที่อาจเกี่ยวข้องกับทัศนคติเชิงลบในส่วนนี้เกิดขึ้นจากการขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนทำให้นักศึกษาทำความเข้าใจได้ยาก และเป็นไปได้ว่าปัญหาการขาดความรู้และทักษะในส่วนของการประเมินปัญหา มีส่วนทำให้การวินิจฉัยการพยาบาลกระทำได้ยากลำบากยิ่งขึ้น

ในส่วนของการวางแผนการพยาบาล นักศึกษากล่าวถึงปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการวางแผนการพยาบาล ($\bar{X} = 2.84$, $SD = 0.85$) ใช้เวลามากในการเขียนแผนการพยาบาล ($\bar{X} = 3.68$, $SD = 1.06$) ผลการศึกษานี้จึงสอดคล้องกับการศึกษาของจัสตัสและมอนท์โกเมอรี (Justus and Montgomery, 1986) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้กระบวนการพยาบาลกลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์พยาบาล 117 คน และนักศึกษาพยาบาล 143 คน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการใช้กระบวนการพยาบาลคือสิ้นเปลืองเวลาในการเตรียมและเขียนเป็นอย่างมาก เมื่อพิจารณาทัศนคติเชิงลบที่มีต่อการวางแผนการพยาบาล นักศึกษากล่าวถึงแผนการพยาบาลที่ค่อนข้างยาว ไม่กระชับรัด ต้องเขียนกิจกรรมการพยาบาลซ้ำ ๆ กัน การที่แผนการพยาบาลที่ค่อนข้างยาวทำให้ใช้เวลามากในการเขียน ทำให้นักศึกษานอนดึก และเหน็ดเหนื่อย อย่างไรก็ตามนักศึกษายังให้ความสำคัญต่อการเขียนแผนการพยาบาลว่าช่วยในการให้การพยาบาลผู้รับบริการเป็นอย่างมาก ($\bar{X} = 4.29$,

SD = 0.69) ผลการศึกษาที่ได้จึงแตกต่างจากการศึกษาของฮิลด์แมนที่พบว่าพยาบาลไม่ให้ความสำคัญต่อการเขียนแผนการพยาบาล ซึ่งผลที่ได้แตกต่างกันนี้อาจจะเนื่องมาจากกลุ่มที่ศึกษาแตกต่างกันเพราะฮิลด์แมนทำการศึกษาในพยาบาลวิชาชีพ

ปัญหาอุปสรรคประการอื่น ๆ ที่นักศึกษากล่าวถึงก็คือ การขาดแหล่งสนับสนุนในการใช้กระบวนการพยาบาล ได้แก่ สถานที่ฝึกปฏิบัติงานไม่ได้ใช้กระบวนการพยาบาล ($\bar{X}$ = 2.83, SD = 1.03) พยาบาลวิชาชีพบนหอผู้ป่วยขาดความรู้อย่างเพียงพอเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล ($\bar{X}$ = 2.91, SD = 1.02) ขาดตำราภาษาไทยที่เป็นแนวทางในการใช้เขียนแผนการพยาบาล ($\bar{X}$ = 3.19, SD = 1.07) อ่านตำราภาษาอังกฤษไม่เข้าใจ ($\bar{X}$ = 3.61, SD = 1.01)

การมอบหมายงาน นักศึกษาได้รับการมอบหมายงานขณะฝึกปฏิบัติงานหอผู้ป่วยมากเกินไป ทำให้ไม่ได้ใช้แผนการพยาบาล ($\bar{X}$ = 3.20, SD = 1.01) และระยะเวลาที่ให้การดูแลผู้ป่วยสั้นเกินไป ทำให้ไม่สามารถนำกิจกรรมการพยาบาลทั้งหมดให้แก่ผู้รับบริการได้ ทั้งยังไม่สามารถประเมินผลการพยาบาลได้ ($\bar{X}$ = 3.30, SD = 1.00)

การจัดการเรียนการสอน ในการสอนภาคทฤษฎีในวิชาการพยาบาลต่าง ๆ ไม่ได้สอนโดยใช้กระบวนการพยาบาล ($\bar{X}$ = 2.73, SD = 1.01) อาจารย์แต่ละคนมีความเข้าใจไม่ตรงกันทำให้นักศึกษาสับสน ($\bar{X}$ = 3.21, SD = 1.11)

สรุปได้ว่าโดยทั่วไปแล้วนักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการพยาบาลโดยภาพรวมจะมีทัศนคติเชิงลบบ้างในบางขั้นตอนเท่านั้น และพบว่า นักศึกษามีปัญหาและอุปสรรคมากในการใช้กระบวนการพยาบาล การศึกษาครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นกับความสำเร็จของสถาบันการศึกษาที่สามารถหล่อหลอมให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการพยาบาล ทั้ง ๆ ที่มีข้อสังเกตว่านักศึกษาพบปัญหาและอุปสรรคมาก

เมื่อทำการวิเคราะห์การเกิดขึ้นของทัศนคติ กิจกรรมการพยาบาล สามารถอธิบายได้ว่าทัศนคติที่ดีของนักศึกษาเกิดขึ้นจากการผสมผสานกันของการเรียนรู้ในทุกรูปแบบ ทั้งจากการเรียนรู้จากการโยงความสัมพันธ์ การเรียนรู้จากผลของการกระทำ และการสังเกตจากตัวอย่างกระบวนการพยาบาลได้ถูกบรรจุไว้ในกิจกรรมที่ต้องกระทำ (Requirement) ที่นักศึกษาหลีกเลี่ยงไม่ได้

ความสำคัญและคุณประโยชน์ของกระบวนการพยาบาลได้ถูกบรรจุไว้ใน การเรียนการสอนภาคทฤษฎี อาจารย์ทุกท่านใช้กระบวนการพยาบาลในการวางแผนการพยาบาล เมื่อนักศึกษาขึ้นฝึกปฏิบัติงาน เมื่อพูดถึงกระบวนการพยาบาลนักศึกษาจะนึกถึงคุณค่า คุณประโยชน์ และข้อมูลเชิง

บวกอื่น ๆ จากอาจารย์ผู้สอน กระบวนการพยาบาลจึงได้ถูกโยงความสัมพันธ์กับคุณค่า คุณความดี และข้อมูลเชิงบวกต่าง ๆ กระบวนการพยาบาลจึงถูกนักศึกษาประเมินค่าไปในทางดี นักศึกษาจึงมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการพยาบาล

เพื่อให้เห็นภาพพจน์ที่ชัดเจนขึ้นจะขอยกตัวอย่างงานวิจัยของสตัทและครันฟอร์ด (Statt & Cranford, 1968 อ้างใน สิทธิโชค วรรณสันติกุล) ผู้วิจัยได้ฉายภาพคำว่า Dutch หรือคำว่า Swedish ให้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ๆ ละคำในขณะที่คำดังกล่าวยังอยู่บนจอผู้วิจัยจะออกเสียงคุณศัพท์ เช่น ดี สวย เลว ฯลฯ ประกอบไปด้วย ในแต่ละกลุ่มจะถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย กลุ่มหนึ่งจะให้ฟังคุณศัพท์ด้านดี อีกกลุ่มหนึ่งจะได้ฟังคุณศัพท์ด้านไม่ดี หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ให้ทุกคนตอบแบบสอบถามประเมินค่า คำว่า Dutch และ Swedish ปรากฏว่าคำว่า Dutch และ Swedish ที่ถูกจับคู่กับคุณศัพท์ด้านดีจะได้รับการประเมินค่าไปในทางที่ดี และตรงกันข้ามเมื่อถูกนำไปเข้ากับคุณศัพท์ด้านไม่ดี ก็จะได้รับ การประเมินไม่ดีตามไปด้วย

นอกจากกระบวนการโยงความสัมพันธ์แล้ว เมื่อนักศึกษานำกระบวนการพยาบาลมาใช้ในการวางแผนและให้การพยาบาลแก่ผู้รับบริการ ความสำเร็จในการใช้กระบวนการพยาบาลย่อมส่งเสริมการเรียนรู้ต่อผลการกระทำของนักศึกษา (ผู้รับบริการสุขสบาย, ผู้รับบริการพึงพอใจ) ในขณะเดียวกันนักศึกษาได้รับการเสริมแรงจากอาจารย์ด้วย การให้รางวัล (คำชม, คะแนน) หรือลงโทษ (ตำหนิ, ตัดคะแนน ฯ) นักศึกษาจะเรียนรู้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออาจารย์เป็นต้นแบบในการใช้กระบวนการพยาบาล นักศึกษาจึงซึมซับประสบการณ์และเรียนรู้การใช้กระบวนการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง ทัศนคติต่อกระบวนการพยาบาลจึงเหนียวแน่นและเป็นไปในทิศทางเดียวคือ เชิงบวก แม้ว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคมากก็ตาม ตามแนวความคิดของซิมบาร์โด (1980) กล่าวไว้ว่าทัศนคติต่อสิ่งใดที่เด่นชัด และหนักแน่นสามารถเป็นตัวทำนายพฤติกรรมได้ (Zimbardo, 1980) ดังนั้นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 จึงเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มจะนำกระบวนการพยาบาลไปใช้ในการบริการผู้รับบริการ